

KERNEKRAFT

Kernkraft fremstilles i dag ved en proces, der kaldes nuklear fission, som indebærer en opdeling af atomer ved brug af uran til frigivelse af energi. Kernkraft er et CO₂-fattigt alternativ til fossilt brændsel, der udgør en central bestanddel i energimikset i 14 af de 28 medlemsstater og tegner sig for næsten 30 % af elproduktionen i EU. På grund af Tjernobykatakstrofen i 1986 og atomkatastrofen i Fukushima (Japan) i 2011 er kernkraft imidlertid blevet særdeles kontroversielt. Tysklands beslutning om at udfase kernkraft inden 2020, såvel som den midlertidige lukning af to belgiske reaktorer efter fund af revner i reaktortankene, har øget presset for at opgive kernkraft i Europa. Medlemsstaterne vælger selv, om atomkraft skal indgå i deres energimiks, men EU's lovgivning har til formål at forbedre sikkerheden på kernkraftværkerne og sikre, at nukleart affald håndteres og bortskaffes på sikker vis.

RETSGRUNDLAG

Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratomtraktaten), artikel 40-52 (investeringer, fællesforetagender og forsyning) og artikel 92-99 (det nukleare fællesmarked).

MÅL

For at afhjælpe den generelle mangel på »konventionel« energi i 1950'erne orienterede de seks oprindelige medlemsstater sig mod kerneenergi som et middel til at opnå energiuafhængighed. Da investeringsomkostningerne til kernkraft oversteg de enkelte landes formåen, gik medlemsstaterne sammen om at oprette Det Europæiske Atomenergifællesskab. Det overordnede formål med Euratomtraktaten er at bidrage til etableringen og udviklingen af en europæisk kernkraftindustri for at sikre, at alle medlemsstater kan drage nytte af udviklingen af kernkraft, og for at opnå forsyningssikkerhed. Derudover garanterer traktaten befolkningen et højt sikkerhedsniveau og forhindrer, at nukleart materiale til civile formål anvendes til militære formål. Euratoms beføjelser er begrænset til fredelig civil anvendelse af kerneenergi. Den nuværende lovgivning har til formål at sikre et højt sikkerhedsniveau.

RESULTATER

A. Nuklear sikkerhed

Nuklear sikkerhed vedrører sikker drift af nukleare anlæg, strålingsbeskyttelse og forvaltning af radioaktivt affald. EU fremmer de højeste sikkerhedsstandarder for alle typer civile nukleare aktiviteter, herunder elproduktion, forskning og

medicinsk brug. Medlemsstaterne skal udarbejde en national ramme for krav til nuklear sikkerhed, licenser til kernekraftværker, tilsyn med nuklear sikkerhed og gennemførelsesforanstaltninger.

Efter Fukushima-atomulykken foretog Kommissionen en omfattende risiko- og sikkerhedsvurdering af alle EU's kernekraftværker med henblik på at vurdere sikkerheden og robustheden af nukleare anlæg i tilfælde af ekstreme naturbegivenheder. Kommissionen gav en samlet positiv vurdering af de aktuelle europæiske sikkerhedsstandarder, men understregede behovet for yderligere opgraderinger for at sikre en bedre sammenhæng mellem medlemsstaterne og komme på niveau med international bedste praksis ([COM\(2012\)0571](#)). I 2014 blev de fælles sikkerhedsregler for nukleare anlæg i EU derfor ajourført (direktiv 2014/87/Euratom). I februar 2015 foreslog Kommissionen, at oplysningskravene i henhold til artikel 41 og 44 i Euratomtraktaten skulle revideres for at tilpasse dem til nye politiske udviklinger. Desuden skal indberetningskravene gøres klarere for investorer og indberetningsproceduren i sig selv gøres mere effektiv. Kommissionen meddelte i sin seneste køreplan for energiunionen, at planerne vil blive offentliggjort i 2018 ([COM\(2017\)0688](#)).

1. Strålingsbeskyttelse

Udsættelse for ioniserende stråling udgør en væsentlig risiko for menneskers sundhed (både for offentligheden og for arbejdstagere i den medicinske, industrielle og nukleare sektor) og for miljøet. For at afspejle de videnskabelige fremskridt, forbedre sammenhængen i lovgivningen og tage fat på spørgsmålene om naturlige strålekilder og beskyttelse af miljøet er kludetæppet af lovgivning på området for strålingsbeskyttelse blevet ajourført og forenklet. Rådets direktiv 2013/59/Euratom af 5. december 2013 fastsætter grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse mod de farer, som er forbundet med udsættelse for ioniserende stråling^[1]. Dette forenkler EU-lovgivningen ved at erstatte fem direktiver og indfører bindende krav til beskyttelse mod radon indendørs, brug af byggematerialer og miljøkonsekvensvurdering af udslip af radioaktive stoffer fra nukleare anlæg. Et særskilt direktiv, direktiv 2013/51/Euratom af 22. oktober 2013^[2], fokuserer på kontrol af radioaktive stoffer i drikkevand.

Flere forordninger har fastsat betingelser for indførsel af landbrugsprodukter med oprindelse i tredjelande som følge af ulykken på kernekraftværket i Tjernobyl (forordning 733/2008/EF, udvidet ved forordning 1048/2009/EF, forordning 1635/2006/EF og forordning 1609/2000). Forordning 2016/52/EF fastsætter de maksimalt tilladte niveauer for radioaktivitet i fødevarer og foder som følge af nukleare ulykker eller andre tilfælde af strålingsfare.

2. Transport af radioaktive stoffer og affald

Med forordning nr. 1493/93 af 8. juni 1993 indførtes et fællesskabssystem for erklæringer om forsendelser af radioaktive materialer mellem medlemsstaterne for at sikre, at de relevante kompetente myndigheder får det samme informationsniveau

[1]EUT L 13 af 17.1.2014, s. 1.

[2]EUT L 296 af 7.11.2013, s. 12.

vedrørende kontrol med henblik på strålingsbeskyttelse som før 1993, hvor man stadig udførte grænsekontrol.

Et system med forudgående tilladelse til overførsel af radioaktivt affald blev etableret i EU i 1992 og ændret markant i 2006. Rådets direktiv 2006/117/Euratom af 20. november 2006 om overvågning af og kontrol med overførsel af radioaktivt affald og brugt nukleart brændsel har til formål at sikre befolkningen en fyldestgørende beskyttelse ved sådanne overførsler. Direktivet indeholder en liste over strenge kriterier, definitioner og procedurer, der skal anvendes ved transport af radioaktivt affald og brugt brændsel inden for og uden for Fællesskabet.

3. Affaldshåndtering

Unionens retlige rammer for affaldshåndtering i Europa blev oprettet i 2011 med vedtagelsen af Rådets direktiv 2011/70/Euratom om håndtering af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald. Det indeholder bestemmelser om en nøje overvågning af de nationale programmer for opførelse og forvaltning af slutdeponering samt juridisk bindende sikkerhedsstandarder. Medlemsstaterne skulle aflevere deres første rapporter om gennemførelsen af de nationale reformprogrammer i 2015.

B. Sikkerhedskontrol med nukleare materialer

En række forordninger er blevet vedtaget gennem tiderne og ændret med henblik på at etablere et system af sikkerhedsforanstaltninger, der sikrer, at nukleare materialer kun anvendes til de formål, som deres brugere har anmeldt, samt at de internationale forpligtelser overholdes, f.eks. Kommissionens forordning (Euratom) nr. 302/2005. Disse sikkerhedsforanstaltninger dækker hele den nukleare brændstofcyklus fra udvinding af nukleare materialer i medlemsstaterne eller import af disse fra tredjelande til eksport i lande uden for EU. Kommissionen er ansvarlig for kontrollen med civilt nukleart materiale i EU.

C. Nuklear forskning, uddannelse og information

Forskning på det nukleare område finansieres i Europa gennem flerårige rammeprogrammer. Euratom-programmet for forskning og uddannelse på det nukleare område supplerer, men forbliver adskilt fra Horisont 2020, EU-rammeprogrammet for forskning og innovation. Det beløb, der er afsat til Euratom-programmet i perioden 2014-2018, er på 1 608 mio. EUR, fordelt på tre særprogrammer: ét, der dækker indirekte aktioner inden for forskning i nuklear fusion (728 232 000 EUR), ét, der dækker nuklear fission og strålingsbeskyttelse (315 535 000 EUR), og ét, der dækker direkte aktioner, der gennemføres af Kommissionens Fælles Forskningscenter (FFC) (559 562 000 EUR). På området for nuklear fissionsenergi blev en teknologiplatform for bæredygtig kerneenergi etableret i 2007 med henblik på bedre at koordinere forskning og udvikling samt demonstration og implementering. På området fusionsenergi er EU et stiftende medlem og den vigtigste finansielle partner i ITER, et internationalt forsknings- og ingeniørprojekt inden for kernefusion, som i øjeblikket er i færd med at bygge verdens største forsøgsreaktor til nuklear fusion i Cadarache i Frankrig. Der blev oprettet et fællesforetagende for ITER og fusionsenergiudvikling med henblik på at fremme den videnskabelige forskning og teknologiske udvikling inden for fusion (Rådets afgørelse 2007/198/Euratom). Dets medlemmer er Euratom (repræsenteret

ved Kommissionen), EU-medlemsstaterne og visse tredjelande, der har indgået samarbejdsaftaler med Euratom.

Rådets direktiv 2014/87/Euratom indeholder betingelser vedrørende gennemsigtighed og oplysninger til rådighed for arbejdstagerne og den brede offentlighed i forbindelse med kernekraftværkers nukleare sikkerhed.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentets rolle i beslutningsprocessen i henhold til Euratomtraktaten er begrænset, da Parlamentet udelukkende har høringsbeføjelser, og dets beslutninger ikke er bindende. I sine forskellige beslutninger om emnet har det imidlertid konsekvent lagt vægt på behovet for at præcisere ansvarsfordelingen mellem EU-institutionerne og medlemsstaterne og at styrke EU's fælles rammer for forskellige aspekter af kernekraftværker samt på vigtigheden af at forbedre sikkerheden og miljøbeskyttelseskravene. I sin beslutning fra juli 2011 om prioriteringer på energiinfrastrukturområdet for 2020 og derefter^[3] støttede Parlamentet kraftigt Kommissionens beslutning om at indføre stresstest af europæiske kernekraftværker. En supplerende resolution blev vedtaget på plenarforsamlingen i marts 2013, som påpegede begrænsningerne i de stresstest, som foretoges af Kommissionen i 2012, og opfordrede til, at der i fremtidige test indførtes yderligere kriterier, navnlig vedrørende materialeforringelse, menneskelige fejl og fejl i reaktortankene. Parlamentet opfordrede til fuld gennemførelse af de sikkerhedsmæssige forbedringer^[4].

I sin førstebehandlingsholdning fra juni 2011 om forslaget til Rådets direktiv om håndtering af brugt brændsel og radioaktivt affald^[5] støttede Parlamentet Kommissionens forslag om et totalt forbud mod eksport af radioaktivt affald, mens Rådet gik ind for at tillade eksport under meget strenge betingelser. Parlamentet bad også om, at det yderligere specificeres, at direktivet vedrører miljøbeskyttelse og tilstrækkelige bestemmelser til at sikre den offentlige information om og deltagelse i affaldshåndtering.

I sin førstebehandlingsholdning fra marts 2013 om forslaget til Rådets direktiv om overvågning af radioaktive stoffer i drikkevand^[6] anmodede Parlamentet om en ændring af retsgrundlaget (fra artikel 31 og 32 i Euratomtraktaten til artikel 192 i TEUF), og som en konsekvens heraf at den almindelige lovgivningsprocedure følges. Parlamentet foreslog yderligere bestemmelser om bedre information til forbrugerne, stikprøvekontroller af vandkvaliteten og en differentieret styring af det naturlige strålingsniveau og forurening fra menneskelige aktiviteter. Det præciserede også medlemsstaternes og Kommissionens ansvarsområder.

I sin førstebehandlingsholdning fra oktober 2013 om forslag til Rådets direktiv om ajourføring af de grundlæggende sikkerhedsnormer til beskyttelse mod ioniserende stråling^[7], opfordrede Parlamentet igen til en ændring af retsgrundlaget fra Euratomtraktaten til TEUF. Heri blev direktivets anvendelsesområde udvidet til enhver

[3]EUT C 33 E af 5.2.2013, s. 46.

[4]EUT C 36 af 29.1.2016, s. 76.

[5]EUT C 390 E af 18.12.2012, s. 147.

[6]EUT C 36 af 29.1.2016, s. 195.

[7]EUT C 208 af 10.6.2016, s. 697.

planlagt eller eksisterende eller utilsigtet bestrålingssituation eller bestråling i en nødsituation, strengere dosisgrænser for bestråling blev indført, og bestemmelserne om sanktioner og erstatning for skader blev styrket. Systemet til at informere offentligheden blev også forbedret.

I sin førstebehandlingsholdning vedrørende direktiv (Euratom) om EF-rammebestemmelser for nukleare anlægs nukleare sikkerhed (direktiv 2014/87/Euratom om ændring af direktiv 2009/71/Euratom), opfordrer Parlamentet medlemsstaterne til mere gennemsigtig kommunikation i forbindelse med nukleare anlægs sikkerhed og dermed forbundne risici. Parlamentet foreslog også, at peerevalueringerne bør finde sted hvert ottende år i stedet for hvert tiende år, og at Europa-Parlamentet bør underrettes om resultaterne, de dermed forbundne foranstaltninger og planer. Disse bestemmelser blev ikke accepteret af Rådet i den endelige tekst i direktiv 2014/87/Euratom.

Frédéric Gouardères
05/2019

